

## **Eesti Liikumispuudega Inimeste Liidu tegevus 2002 aastal**

ELIL-I 2002.a. prioriteediks ettevõtmistel on ligipääsetavus. Ligipääsetavus infole, füüsilisele keskkonnale.

### *Eesti Liikumispuudega Inimeste Liidu tegevusest 2002 aasta I kvartalis*

Detsembris 2001 valitud juhatus korraldas 2002.aasta alguses kaks liikmesühingute anketeerimist

Esimene oli liikmeühingute ootustest ELIL-le. Küsimustele vastas 19 liikmesühingut. Soove oli palju. Sagedamini küsiti, kuidas saaks kaasa aidata puudega inimeste jaoks tehtavate seaduste väljatöötamisele. Soovitati korraldada ümarlaudu meie liidu töö arutamiseks ja töhustamiseks ning sooviti teada, kuidas elavad teiste maade puuetega inimesed – Saksamaal, Hollandis, Prantsusmaal.

Teiseks uurisime liikmesühingute varustatusest arvutiga, e-maili kasutamise võimalikkust. Selgus, et ainult kolmel ühingul on oma arvuti. Praktiliselt puuduvad enamikul ühingute lihtliikmetest võimalused tulla ühingu ruumidesse ja kasutada arvutit. Sellepärast pöördus ELIL IBM-i esinduse poole palvega muretseda ELIL-le kasutatud, kuid tekstitötluse võimalustega ja interneti kasutamiseks kõlbulikke arvuteid.

Pöörduti TTÜ dotsendi dr. Kaido Kikkase poole palvega töötada välja liikumispuudega inimestele oma nn list. Seda kasutavad liikmesorganisatsioonid ja liikumispuudega inimesed oma siseinfo operatiivseks edastamiseks ja vahetamiseks.

21. veebruaril korraldas ELIL Tallinna Keskraamatukogu Sinises saalis ELIL-i heategijate – sponsorite austamisürituse. Nominendid olid organisatsioonidest Hansapank, Vanalinna Hariduskolleegeium, Pärnu teater Endla, Eesti Kontsert ja Saaremaa Laevakompanii AS, üksikisikutest Marju Toom Migratsiooniametist. Kohal olid ETV, Eesti Raadio, kirjutava pressisindajad.

3. märtsil tegi Vanalinnastuudio meie Liidule ilusa kingituse. Teatri pealavastaja Roman Baskin kutsus Tom Kemplinski “Lahuselu” etendusele liikumispuudega inimesi sümboolse piletihinnaga.

See oli huvitav kahe inimese etendus – liikumispuudega naise ja terve mehe psühholoogiline armastuslugu. Kavalehelt oli lugeda: tõmme üle ookeani kahes osas, kaasaegne lugu koletisest ja kaunitarist.

Kuigi lühikese etteteatamisaja peale oli raske kiiresti reageerida, tuli etendusele küllalt arvukalt meie inimesi, kokku üle saja. Bussidega tuldi Rakverest, Paidest, Keilast. Teatrisse sissesäämine ratastoolis inimestele oli tänu teatri personali abile võimalik, ratastoolis jälgis etendust 24 inimest.

6. märtsil saabub ELIL-I rõõmustav teade: IBM Eesti kinkis Eesti Liikumispuudega Inimeste Liidule 36 arvutit, mis aitavad tulevikus liidu allorganisatsioonidel ja ka liikmetel omavahel interneti vahendusel infot vahetada ja suhelda. Kolmapäeval, 27.03. kell 12:00 korraldas ELIL koos IBM-ga antud sündmuse puhul ajakirjanikele pressikonverentsi. Pressikonverents leidis peale kirjutava ja rääkiva meedia kajastamist ka õhtul “Aktuaalses Kaameras”. Algab töö

arvutite korrastamisega ja varustamisega vajaliku tarkvaraga. Edasi lähevad arvutid just nendesse liikmesühingutesse, kus neid kõige rohkem vajatakse.

### *Eesti Liikumispuudega Inimeste Lüdu tegevusest 2002 aasta II kvartalis*

Eesti Liikumispuudega Inimeste Liit korraldas teises kvartalis kahel päeval Eesti Haldusjuhtimise Instituudis liikmesühingute juhtide koolitused. Koolitused toimusid 3.aprillil ja 22.mail.

#### 3.aprilli koolitusel

- Airi Tamm Sotsiaalkindlustusametist selgitas puude raskusastmete määramise kriteeriumeid;
- Sirlis Sõmer ja Leili Matsar Sotsiaalministeeriumist rääkisid puudega inimeste toetuste määramisest ja sealhulgas pikemalt rehabilitatsiooniküsimustest;
- Ene Padrik ja Anne Lindma Siseministeeriumist õpetasid regionaalprojekte koostama. Osutasid ka vigadele, mis on põhjutanud kirjutatud projektide tagasilükkamist.

#### 22.mai koolitusel

- HELI KALDOJA Sotsiaalministeeriumi hoolekande osakonnast ning Gert Elmaste Viljandi Maavalitsusest, teenuste osutajad Enn Leinuste OÜ Invarust ja mati mark OÜ ITAK-st. puudutasid abivahendite kättesaamise võimalusi ja probleeme;
- SIIVI TEINFELDT Pärnumaa Tööinspeksioonist tutvustas puuetega inimesi puudutavat seadusandlust seoses töötamisega, tööotsingutega. Siivi Teinfeldt leidis vastuseid ka muudele puuetega inimesi puudutavatele küsimustele just juristi seisukohalt.

22.mail kohtus ELIL president Ants Leemets liikmesühingute esindajatega ning esitas soovi korraldada selliseid kohtumisi sagedamini. Veel oli soovitus lülitada valimisvõitlusse, sest puuetega inimesi kõikidel tasemetel suudavad kõige paremini esindada puudega inimesed ise. Ka oleks ühingutel otstarbekas kohalike arenguplaanide koostamise juures olla ja vaadata, kas on kajastatud puudega inimeste vajadusi. Lõpuks pöördus Ants Leemets liikmesühingute juhtide poole sooviga kuulata konkreetselt, millega üks või teine ühing tegeleb. Piiratud aja tõttu jõudsid oma tegemisi tutvustada vaid mõned ühingud, alljärgnevalt lühiülevaade sellest.

- Tallinna LIÜ-s toimub tegevuskeskuse rajamine, et keskuse kaudu pakkuda tegevust ühingu liikmetele, Tõrvaaugu laagri korraldamine ning töö lauluväljakuga seotud projektiga;
- Tartu LIÜ tutvustas toimivat tegevuskeskust, jälgitakse standardreeglite täitmist, on püütud Tartu arengukavasse lülitada ka puuetega inimeste probleeme;
- Pärnu RTK tegeleb Chaplini majja internetitoe loomisega, tihe side on "Linnalehega";
- Tapa LIÜ tegeleb ligipääsetavusega: nii oma majja kui ka postkontorisse, kohtuti Kaljo Mandrega;
- Tõrva LIL-i kuulub ainult üks inimene ratastoolis, kuid ka tema ei pääse trepist ühingu ruumidesse.

ELIL president Ants Leemets juhtis tähelepanu sellele, et ühingus ei tule tegelda ainult oma liikmetega, vaid ka nende liikumispuudega inimestega, kes ühingusse ei kuulu.

Ligipääsetavad peavad olema eelkõige ühingute oma ruumid, aga siit edasi polikliinik, postkontor jne.

EV Sotsiaalministeeriumi esindajad Sirlis Sõmer ja Leili Matsar tutvustasid 22. mail ELIL liikmesühingute esindajatele puudega inimestele vajalikku infot sisaldavat ajakirja "Sotsiaaltöö" 2002.a. esimest numbrit. ELIL otsustas tellida nii Liidule kui ka oma kõikidele oma liikmetele ajakirja kogu 2002. aastaks.

26. aprillil toimus Ameerika Ratastooli Fondi poolt Eesti Liikumispuudega Inimeste Liidule kingitusena annetatavate 10 ratastooli pidulik üleandmine aadressil Endla 59 Tallinna Puuetega Inimeste Koja ruumides

Ratastoolide üleandmiseks saabusid Eestisse teiste hulgas Kindral Joseph W. Ralston, USA Euroopa Vägede Ülemjuhataja ning Hr. Kenneth E. Behring, Ameerika Ratastooli Fondi President. Samuti võttis tseremooniast osa Ameerika Ühendriikide Suursaatkonna Suursaadik Eestis Hr. Joseph M. DeThomas.

Eesti poolsed vastuvõtjad olid Riho Rahuoja V Sotsiaalministeeriumi sotsiaalala asekancler, Maret Maripuu Tallinna volikogu esimees ja Riigikogu liige, Ants Leemets Eesti Liikumispuudega Inimeste Liidu president

Ameerika Ratastooli Fondi president andis lubaduse umbes ühe kuu pärast saabuvad Eestisse lisaks 240 ratastooli.

Momendil jätkub ratastooli vajavate inimeste registreerimine. Ratastoolid pole aga senini Eestisse jõudnud. Järelepärimisi on tehtud Ameerika Saatkonda, mis omakorda tegi järelepärimise Ameerika Ratastooli Fondi, kuid need järelepärimised on jäänud vastuseta.

Kvartali jooksul jagati ELIL poolt korrastatud ja tarkvaraga varustatud 36 IBM poolt annetatud arvutit kõikidele vajavatele liikmesühingutele ning liikumispuudega lastele.

#### *2002.aasta kolmanda kvartali tegevusaruanne*

2-4. juulini toimus Saaremaal ligi 200 osavõtjaga Karujärve traditsiooniline liikumispuudega inimeste peredele korraldatud kokkutulek. Kokkutulekut tervitasid Riigikogu liige Anti Liiv, Kuressaare maavalitsuse esindaja, Kuressaare abilinnapea, sotsiaalameti esindajad.

Esimesel päeval oli huvipakkuv ELIL presidendi Ants Leemetsa ja RK liikme Anti Liivi ühisesinemine, kus arutati puudega inimeste koha üle Eesti ühiskonnas, toimunud muudatustest kontekstis kogu Eesti arenguga..

Järgmisel päeval korraldati bussidega ekskursioon Saaremaa mõisatesse ning toimus A. Leemetsa juhtimisel ringkäik Kuressaare linnas: testiti tänavate ja ametiasutuste ligipääsetavust. Ringkäigu tegi kaasa ka Kuressaare peaarhitekt ning abilinnapea. Kujunes arvamus, et on küll palju ära tehtud kuid see töö peaks jätkuma. Ringkäik jäädvustati ka filmilindile.

ELIL juhatuse liige Siivi Teinfeldt esines loenguga puuetega inimesi puudutavatest seadustest ning selgitas, kuidas riigi poolt antud võimalusi kasutada. Tema esinemine kujunes pikaks,

sest küsimusi ühe või teise seadusesätte kohta oli arvukalt. Tundus, et kohal olnud inimestele oli see esinemine väga vajalik.

Nagu ka varasematel kokkutulekutel toimusid bocciamängud, lastele joonistamisvõistlus ning hobustega sõitmine. Palju ujuti, sõideti vesijalgrattaga. Õhtuti ikka lõke ja isetegevuslaste esinemised.

Järgnes puhkuste periood. Peale seda toimusid ELIL juhatuse liikmete Tarmo Loose ettevõtmisel Rakveres ja Krista Neeringu, Kersti Puusilla ettevõtmisel Viljandis Saaremaal toimunu eeskujul tänavate ja ametiasutuste ligipääsetavuse testimine. Antud sündmusi kajastasid kohalikud ajalehed.

Augustis ja septembris toimusid Karaski Keskuses liikumispuudega inimestele rehabilitatsioonikursused. Kursuseid korraldas ELIL rehabilitatsioonikomisjon, kuhu kuuluvad Krista Neering, Kersti Puusild ja Mati Rohtlaan. Kavas on järgmises kvartalis korraldada veel kaks kursust.

30.septembril lõppes 1.10.01 käivitunud ELIL-i projekt "Puuetega Inimeste Tugiisiku Nõustamisvõrgustik. 1.astme psühholoogilise nõustamise ja toetamise kättesaadavaks tegemine". Projekti valmistas ette ja viis läbi projektijuhina Mihkel Aitsam Projekti eesmärgiks oli anda osalejatele teavet psüühilise tasakaalu taastamise-saavutamise võimalustest ning luua arusaam tugiisiku tegevusviiside võimaluste mitmekesisusest. Viidi läbi 17 24-tunnist koolitusprogrammi 201 inimeele ja 2 täiendkoolitust – usalduskoolituse telefoni koolitusest võttis osa 31 inimest. Valmistati kodulehekülg ning anti trükis välja raamat-konspekt "Teekond arusaamisesse iseendast"

Alustatud on interneti ja e-koolitusega viies liikmesühingus.

#### *Eesti Liikumispuudega Inimeste Liidu 2002.a. IV kvartali tegevusaruanne*

Eesti Liikumispuudega Inimeste Liit, Eesti Kunstiakadeemia ja IBM Eesti korraldasid 2.oktoobril 2002.a.. Eesti Kunstiakadeemia fuajees Tartu mnt.1 ürituse "Arvuti aitab inimest" liikumispuudega laste toetamiseks

Eesmärk oli selgitada ajakirjanduse abil puudega inimeste püüdlusi võrdsete võimaluste loomisel ühiskonnas. Ligipääs füüsilistele objektidele ja informatsioonile on võtmeküsimus puudega inimeste integreerimisel ühiskonda.

Meelis Luks kunstnikunimega Mella esines teemal „Arvuti kui abivahend puudega inimese arengu tagamisel ja ühiskonda integreerimisel“. Kuna esineja ei ole puude tõttu võimeline rääkima ega kätega kirjutama, kasutas ta esinemiseks arvuti abi. Välja oli pandud mõned kunstnik Mella maalid. ELIL president Ants Leemets tutvustas kava puudega laste toetamiseks arvutitega ja jaotas laiali Madridi deklaratsiooni materjalid. IBM Eesti esinduse juht Valdo Randpere rääkis kogemustest puuetega inimeste toetamisel ja arvuti võimalustest abivahendina.

30.septembril lõppes 1.10.01 käivitunud ELIL-i projekt "Puuetega Inimeste Tugiisiku Nõustamisvõrgustik. 1.astme psühholoogilise nõustamise ja toetamise kättesaadavaks tegemine". Oktoobri kuus toimus antud projekti lõpparuande koostamine ja esitamine. Hinnandut lõpparuandele ELIL pole veel saanud.

Teostus projekt "ELIL veebi lehekülje koostamine, hooldus" projektijuhi Meelis Luksi teostamisel. Tulemusena on ELIL interneti kodulehekülg uuendatud ja omab aadressi: <http://www.elil.ee>

ELIL viis läbi SA Karaski Keskuses kolm 3 päevast kursust "Sotsiaalpsühholoogiline rehabilitatsioon liikumispuudega inimestele" 20.- 22. september 2002, 11.- 13. oktoober 2002

19.- 21. november 2002. Osales 93 puudega inimest Tallinnast, Harjumaalt, Järvamaalt, Raplast, Viljandimaalt, Jõgevamaalt, Virumaalt, Saaremaalt, Tartumaalt, Pärnust.

Kursusel osalemise üks osa oli rehabilitatsiooni toetuse kasutamine, väga palju sai helistatud üle vabariigi erinevatesse Pensioniametitesse, kuna pensioniameti töötajad ei teadnud, mis on sotsiaal- psühholoogiline rehabilitatsioon, kui suur on rehabilitatsioonitoetus ja mis koht see Karaski on.

Kursusel olid lektoriteks Margot Põlla ja Liivia Olesk: AÜ Üheksavägine Koolituskeskusest. Teemadeks olid eneseteadvus, isiksus ja roll ja enesekehtestamismeetodid. Loengu ja grupitöö teemadeks olid: eesmärk ja selle püstitamine; kuidas iga inimene ise end saaks aidata, muuta oma mõttemaailma jne. Väga õpetlikud ja huvitavad olid mõtterännakud. Pärnu Tööhõiveameti jurist Siivi Teinfeld esines teemal: Puuetega inimeste tööhõive, seda toetavad seadused. Puuetega inimeste sotsiaaltoetused – kellele? kuidas? Rääkimas käis ka Viljandi Tööturu ametist Riina Tammann. Iga inimene sai teha kutsesobivustesti, jagati õpetust, kuidas leida tööd, kuidas ennast pakkuda. Kuidas koostada CV.

Nendel kursustest võtsid osa valdavalt liikumispuudega inimesed, ühest kursusest ka vaimupuudega inimesed. Osalejad kas töötasid või nende soov on tööle asuda; osales inimesi, kes elavad sotsiaalmajas aga vajavad eneseabi ja eluks vajalikku õpetust.

Inimesed olid väga rahul, nii mõnigi sai julgust ja tarkust juurde töö otsimiseks, enda pakkumiseks.

Sotsiaal- psühholoogilise rehabilitatsiooni kursuste projekt puuetega inimestele jätkub 2003.aastal.

13.-14. novembril 2002 toimus Rootsi Puuetega Inimeste Organisatsioonide Rahvusvahelise Toetusühingu SHIA projekti "Development and Disability in the Baltic Sea Region" tutvustav seminar. ELIL andis seminaril ülevaate oma tegevusest, rahalistest võimalustest tegutseda oma eesmärkide elluviimisel. SHIA esindajad tundsid huvi ELIL-i tegutsevast võrgustikust ning ootustest seoses Eesti astumisega Euroopa Liitu.

28. novembril olid ELIL külalisteks Soome Invalidiliitto ry 23 esindajat, kes olid oma ühingulise tegevusega premeeritud väljasõiduga Eestisse. Delegatsiooni juhatas Invalidiliito kauaaegne koolitussekretär Markku Lohikoski. Ühtses vestlusringis tutvusid külalised ELIL tegevusega ja võrdlesid samalaadse organisatsiooniga Soomes, s.o. Soome Invalidiliito tegevusega.

Meie liikmesühingutes on olnud õige arusaamine: puuetega inimesi puudutavate otsuste vastuvõtt toimugu puudega inimeste kaasamisel. See lause Madriidi deklaratsioonist on jõudnud liikmesühingutesse enne, kui nad on antud dokumenti lugenud. Kus siis on parem otsustele kaasa rääkida, kui mitte kohalikes omavalitsustes. . Teist korda valiti Rapla linna

volikogusse Rapla Linna Puuetega Inimeste Seltsi esimees Vladimir Korolkov. Eelmises volikogu koosseisus oli ta Keskkonna komisjoni koosseisus. Suutis mõjutada nii mõnegi Rapla tänava ümberehitust ratastooli inimesele kättesaadavaks, mõnele trepile ilmusid käsipuud. Kõik algabki piskust. Valituks osutusid veel Sven-Aage Nõmmisto Haapsalust ja Tanel Joost Tartust.

Oli meeldiv teada, kokku 20.oktoobril 2002.a kandideeris kohalikku omavalitsuse volikogusse üle kümne liikumispuudega inimese. Alati polegi esmatähtis valimiste tulemus (kohe), tasub valmistuda järgmisteks valimisteks, end proovile panna ja õppida kogemustest

6.detsembril toimus Tallinas Endla 59 ELIL juhtide koolitus. Osa võtsid liikmesühingute juhatuste esindajad ja aktivistid. Lektoriteks olid EV Sotsiaalministeeriumi esindajad Eha Leppik ja Reet Remmelg. Puudutati küsimusi sotsiaaltoetuste seadusest, Ministeeriumi juures oleva abivahendite komisjoni tööst ning ekspertkomisjoni tööst puuetega inimestele puude raskusastme ülevaatuses. Koolitusel osalejad said oma arvukatele küsimustele põhjendatud vastuseid. Avaldati soovi korraldada veel analoogseid koolitusi.

Elil andis välja neli pressiteadet: 01.oktoober 2002 “Arvuti aitab inimest”, 10.oktoobril “Riiklik invapoliitika on määnetu”, 13.novembril 2002 “Liikumispuudega inimesed ei ole...” ja 19.november 2002 “ratastoolid saavad”.

19.novembril saabusid Tallinna Ameerika Ratastooli Fondi poolt Eesti Liikumispuudega Inimeste Liidule kingitavad 250 ratastooli, neist oli 60 laste ratastooli. Eelkõige varustatakse ratastoolidega kodudes elavaid ratastoolivajajaid. Momendil on ratastoolid kätte saanud Tallinnas elavad ratastoolivajajad, 2003.aastal jätkub ratastoolide väljaandmine maal aga jällegi konkreetsetele inimestele. Nõudlus on väga suur ja on kahju inimestest, kes jäid oma avaldustega hiljaks. Ratastoole jagab koostööna ELIL ja vabatahtlikud Ameerika Saatkonnast Eestis.

ELIL korraldas Tapa liikumispuudega Inimeste Ühingu, Tartu Liikumispuuetega Inimeste Ühingu, Läänemaa Invaühingu, Viljandi Invaühingu ja MTÜ Viru Valere arvutiõppe algkursuse koos e-õppe kursusega. Kursustel osales kokku 60 põhiliselt liikumispuudega inimest. Õpiti arvuti kasutust tekstitöötluses, e-õppes kasutama e-maili, otsinguid, asjaajamist internetipangaga jpm.

3. detsembril Euroopa puuetega inimeste päeval autasustati EPI Koja meenega ELIL üht aktiivsemat tegijat Mihkel Aitsamit.

3.detsembril ilmus ELIL-i “Infoleht”.

1. novembrist asub ELIL kontor Endla 59. Eesti Telefon pole kolme kuu jooksul suutnud ELIL telefoni Tatari 12 üle tuua Endla 59. Kogu ELIL dokumentatsioon vajas üle vaatamist, mida võtta uude kontoris kaasa. Momendil ongi lisakoormusesks kolimisest toibumine ja ratastoolide jagamine.

Elgi Saare 14.jaanuar 2003 tegevjuht